

บทที่ 3

แผนการดำเนินการ ขอบเขตและวิธีการวิจัย

3.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ จะทำการศึกษาวเคราะห์ผลการดำเนินงาน โครงการธนาคารชุมชน ของธนาคารพาณิชย์หนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของธนาคารที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อให้แก่ชุมชน หรือกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และศึกษา ข้อมูลด้านลูกค้าธนาคารชุมชนจากผู้ที่อยู่ในชุมชน หรือกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใน เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3.2 วิธีการวิจัย

ศึกษาวเคราะห์การดำเนินงาน โครงการธนาคารชุมชน ของธนาคารแห่งหนึ่ง ใน จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาผลกระทบของโครงการธนาคารชุมชน ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อชุมชน โดยจะศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านต่างๆ คือ

1. การกระจายสินเชื่อให้แก่กลุ่มต่างๆ เป็นอย่างไรบ้าง เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มหรือไม่ กลุ่มที่ไม่ได้รับอนุมัติสินเชื่อมีผลกระทบอย่างไร
2. ความสม่ำเสมอในการผ่อนชำระหนี้เงินกู้ของแต่ละกลุ่ม
3. เงินกู้ที่สมาชิกได้รับไป นำไปใช้ในส่วนใด เช่น การบริโภค, การลงทุน, การนำไปชำระหนี้เดิม และการนำไปใช้ในทางอื่น ๆ
4. สัดส่วนของสินเชื่อแต่ละกลุ่มมากน้อยแค่ไหน ผู้ที่ได้รับสินเชื่อมีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้นหรือไม่
5. ผลกระทบที่มีต่อผู้ให้กู้ (ประเมิน โดยเจ้าหน้าที่ของสาขา จากแบบสอบถาม) และผู้ใช้บริการ (จากแบบสอบถาม) มีอะไรบ้าง
6. ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ธนาคารพาณิชย์ให้ กับความสม่ำเสมอในการชำระหนี้
7. ความแตกต่างระหว่างการชำระหนี้ของกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กลุ่มที่ได้รับการจัดเกรด) กับลูกค้ารายย่อยทั่วไปที่อยู่ในโครงการ ธนาคารชุมชน

3.3 ลักษณะการศึกษา

ลักษณะการศึกษานี้แยกตามวัตถุประสงค์ออกเป็นดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการธนาคารชุมชน ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลที่ใช้

3.3.1 แบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาอนุมัติเงินกู้และผู้ที่เกี่ยวข้องของธนาคาร แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงานผู้ให้กู้ และข้อมูลเกี่ยวกับพนักงานผู้พิจารณาอนุมัติเงินกู้ของหน่วยงานผู้ให้กู้ ประกอบด้วย คุณสมบัติส่วนตัว และคุณสมบัติเฉพาะด้าน ได้แก่ เพศ สถานภาพ จำนวนบุตรที่อยู่ในความดูแล วุฒิการศึกษา อายุงานรวมทั้งหมด อายุงานในหน้าที่ปฏิบัติในปัจจุบัน ประสบการณ์ด้านที่เกี่ยวกับชุมชนหรือกองทุนหมู่บ้านหรือเคยศึกษาด้านนี้

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งต่อกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย

1. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ผลตอบแทนเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับการให้สินเชื่อทั่วไป
2. เหตุผลสำคัญในการให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความเสี่ยงมากน้อยแค่ไหน เมื่อเทียบกับการให้สินเชื่อทั่วไป
4. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความเสี่ยงด้านใดบ้าง
5. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีแนวทางในการแก้ไขความเสี่ยงอย่างไรบ้าง
6. การให้สินเชื่อแก่ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีประโยชน์ต่อประชาชนมากน้อยแค่ไหนเมื่อเทียบกับการให้สินเชื่อทั่วไป
7. การให้สินเชื่อแก่กลุ่ม กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การชำระหนี้เป็นอย่างไรบ้างเมื่อเทียบกับการให้สินเชื่อทั่วไป
8. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของกลุ่มที่ได้รับการจัดเกรด AAA การชำระหนี้เป็นอย่างไรบ้าง เมื่อเทียบกับสินเชื่อทั่วไป
9. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ถูกค้ำรายที่ได้รับคะแนนจากการอนุมัติสูง มีความสัมพันธ์กับการชำระหนี้สม่ำเสมอหรือไม่
10. ควรให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไปหรือไม่

11. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีภาระหนี้อื่น ๆ ที่ต้องผ่อนชำระหรือไม่

12. ค่าใช้จ่ายในครอบครัวกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีอะไรบ้าง

13. กรณีที่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นำเงินกู้ไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ให้กู้สาเหตุมาจากอะไร

14. กรณีที่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นำเงินกู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ให้กู้สาเหตุมาจาก

15. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามนโยบายรัฐบาลได้หรือไม่

16. ลูกค้ำกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณเท่าไรต่อปี/คน

17. ข้อดีของการให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

18. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนในระบบเศรษฐกิจระดับชุมชนมากน้อยเพียงใด

19. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทำให้กลุ่มดังกล่าวมีรายได้เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาผลกระทบของโครงการธนาคารชุมชน ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อชุมชน

3.3.2 แบบสอบถามชุดที่ 2 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กู้ และข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผู้กู้ประกอบด้วย คุณสมบัติส่วนตัว และคุณสมบัติเฉพาะด้าน ได้แก่ เพศ สถานภาพ จำนวนบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัว จำนวนบุตรที่อยู่ในความดูแล วุฒิการศึกษา ลักษณะครอบครัวที่อยู่อาศัย-นานกี่ปี รายได้โดยเฉลี่ย รายได้อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านสินเชื่อของสมาชิก กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับผู้ได้รับเงินกู้จากสถาบันการเงิน (กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือ ธนาคารชุมชน) การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1. เงินกู้ที่ผู้กู้ได้รับไปเพียงพอต่อความต้องการหรือไม่ เท่าไหร่ถึงจะพอเพียง
2. เงินกู้ที่ได้รับไปนั้น นำไปใช้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้ให้กู้หรือไม่
3. กรณีที่นำเงินกู้ไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากสาเหตุเพราะอะไร
4. กรณีนำเงินกู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ให้กู้สาเหตุเพราะอะไร

5. เงินกู้ที่ได้รับไปนำไปใช้ในส่วนใดบ้าง
6. การผ่อนชำระหนี้ครบถ้วนตรงตามเวลาหรือไม่
7. การกระจายเงินกู้หรือสัดส่วนที่ได้รับเงินกู้มาเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นมีสัดส่วนเป็นอย่างไรบ้าง

ส่วนเป็นอย่างไรบ้าง

8. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับเป็นจำนวนเท่าไร
9. ความเป็นอยู่เป็นอย่างไรบ้างหลังจากที่ได้รับเงินกู้แล้ว
10. สมาชิกกลุ่มกองทุนฯ มีภาระหนี้สินอื่น ที่ต้องผ่อนชำระหรือไม่
11. ภาระค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในครอบครัวของสมาชิกกลุ่มกองทุนฯ มีอะไรบ้าง
12. ภายหลังจากที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนแล้ว ต้องหันไปพึ่งเงินกู้นอกระบบ

หรือไม่

13. ภายหลังจากที่ได้รับเงินกู้และนำเงิน ไปใช้ประโยชน์แล้ว ท่านมีรายได้โดยเฉลี่ยเป็นอย่างไร

14. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มกองทุนฯ ทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนในระบบเศรษฐกิจระดับชุมชนหรือไม่อย่างไร

3.4 สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

ทำการศึกษาผลการดำเนินงาน โครงการธนาคารชุมชน ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3.4.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ทำการเก็บรวบรวมเพื่อนำมาทำการศึกษามีได้มาจาก 2 ด้าน

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถามไปยังไปยัง 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 พนักงานธนาคารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 สาขา ๆ ละ 2 คน รวม 20 คน

1.2 กลุ่มชุมชน AAA และกลุ่มลูกค้ารายย่อย ที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อ และไม่ได้รับอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รวมกันทั้งสิ้นจำนวน 30 กลุ่ม สุ่มมา 139 ราย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือข้อมูลที่ได้จากเอกสารและวารสารของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น คู่มือการสร้างเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของสำนักงานคณะ

กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี จากคู่มือการปฏิบัติงานธนาคารชุมชน การให้สินเชื่อและการตลาดของธนาคารชุมชน

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จากเจ้าหน้าที่ของธนาคารที่ทำหน้าที่พิจารณาอนุมัติเงินกู้ และจากลูกค้าเงินกู้ของธนาคารชุมชน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) วิเคราะห์ในลักษณะความถี่ในกรณีที่เลือกตอบเพียงข้อเดียว ส่วนการวิเคราะห์ในลักษณะจัดอันดับโดยการให้คะแนนใช้ในกรณีที่ผู้ตอบคำถามเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ หรือเรียงลำดับคำตอบ และมีการวิเคราะห์อัตราส่วนเป็นร้อยละในบางคำถาม

3.5 นิยามศัพท์

เนื่องจากลูกค้าของธนาคารชุมชน มีลักษณะเฉพาะและมีคำศัพท์เฉพาะที่ใช้กันทั่วไป ดังนั้นเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างธนาคารและกลุ่มลูกค้าเป้าหมายจึงได้นิยามศัพท์ที่ควรรู้อย่างนี้

ตาราง 2 นิยามศัพท์ และความหมาย

นิยามศัพท์	ความหมาย
ธนาคารชุมชน	ฝ่ายงานหนึ่งในสายงานโครงการพิเศษ เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนบริการ ด้านการเงินกับชุมชน รวมทั้งประสานการพัฒนาความรู้จากแหล่งต่างๆ ให้แก่ชุมชน
คณะกรรมการธนาคารชุมชน	กลุ่มคณะผู้บริหารของธนาคารที่ได้รับแต่งตั้ง ให้มีหน้าที่ในการพิจารณากำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ เป้าหมาย อนุมัติสินเชื่อ และปรับปรุงหนี้ ของธนาคารชุมชน
กลุ่มชุมชน	สมาชิกในชุมชน ที่ประกอบกิจกรรมร่วมกัน เพื่อทำการผลิต การเกษตร การค้า การบริการ หรือมีกิจกรรมอื่นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรง ทางอ้อมร่วมกัน ทั้งในรูปตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน โดยอาจเป็นหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้ อาทิ กลุ่มหัตถกรรม สหกรณ์ ฯลฯ

ที่มา : ธนาคารกรุงไทย. ธนาคารชุมชน. งานสินเชื่อและการตลาด (2546)

ตาราง 2 นิยามศัพท์ และความหมาย (ต่อ)

นิยามศัพท์	ความหมาย
เครือข่ายชุมชน	กลุ่มชุมชนหลายกลุ่มที่มีการรวมตัว และเชื่อมโยงกัน โดยประสานงานเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของกลุ่มชุมชนในเครือข่าย
องค์กรการเงินชุมชน	กลุ่มชุมชน/เครือข่ายชุมชน ที่ให้บริการด้านการเงินแก่สมาชิก อาทิ การรับฝากเงินในรูปของการออมทรัพย์ การให้กู้ยืมเงิน ฯลฯ เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์, กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น
สมาชิกโครงการ	บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล หรือกลุ่มชุมชน/เครือข่ายชุมชน ซึ่งเป็นสมาชิกในโครงการที่ธนาคารชุมชน ได้พิจารณาอนุมัติโครงการแล้ว
องค์กรพันธมิตร	องค์กรต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ และมีการทำงานอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มชุมชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งภาครัฐ (เช่น กรมการพัฒนาชุมชน) ภาคเอกชน (เช่น สหกรณ์กรีนเน็ต) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) (เช่น สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน :PDA) องค์กรอิสระ (เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน)
องค์กรอิสระ	องค์กรต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นตามนโยบายรัฐ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสังคมอย่างเป็นอิสระ และมุ่งสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชน อาทิ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (กฟก.) กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

ที่มา : ธนาคารกรุงไทย. ธนาคารชุมชน. งานสินเชื่อและการตลาด (2546)

ลิขสิทธิ์ในเอกสารนี้เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
All rights reserved

ตาราง 2 นิยามศัพท์ และความหมาย (ต่อ)

นิยามศัพท์	ความหมาย
เครื่องมือพิจารณาสินเชื่อ ธนาคารชุมชน (Community Credit Scoring : CCS)	หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาสินเชื่อ ธนาคารชุมชน ซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์บังคับ (Must Criteria) และการประเมินคะแนนสินเชื่อ (Credit Scoring)
หลักเกณฑ์บังคับ (Must Criteria)	หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเบื้องต้น ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์พิจารณา 6 ด้าน คือ นโยบายธนาคาร วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม ความน่าเชื่อถือของผู้นำ องค์กรพันธมิตรที่สนับสนุน ประวัติการชำระหนี้ และความเป็นไปได้ทางการตลาด
การประเมินคะแนนสินเชื่อ (Credit Scoring)	การประเมินคะแนนสินเชื่อของลูกค้าในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลชุมชน, การจัดการ, การผลิต/การเกษตร/การค้า/การบริการ/การตลาด และการเงิน โดยในแต่ละด้านจะมีคำถาม 6 ข้อ แต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือก 5 ข้อย่อย
คะแนนสินเชื่อ	คะแนนที่ลูกค้าได้รับตามศักยภาพของลูกค้า ในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน
คะแนนสินเชื่อรวม	คะแนนสินเชื่อทั้ง 5 ด้านรวมกัน จากคะแนนเต็ม 100
อันดับสินเชื่อ	อันดับสินเชื่อแบ่งตามคะแนนสินเชื่อที่ได้รับ คือ AA หมายถึง คะแนนสินเชื่อตั้งแต่ 85 คะแนน ขึ้นไป A หมายถึง คะแนนสินเชื่อตั้งแต่ 75-84 คะแนน F หมายถึง คะแนนสินเชื่อน้อยกว่า 75 คะแนน

ที่มา : ธนาคารกรุงไทย. ธนาคารชุมชน. งานสินเชื่อและการตลาด (2546)